

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

PROTOKOLL
2020-04-29 och
2020-08-24
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 111
Mål nr M 4752-19

RÄTTEN

Hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Gösta Ihrfelt, referent (skiljaktig), och Christina Ericson samt tekniska rådet Kerstin Gustafsson

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Leonard Örner

PARTER

Klagande

1. Naturskyddsföreningen i Bohuslän
Rangelvägen 8
475 35 Grötö

Ställföreträdare: Lars Glimmerfors
Tåsteröd Gård
455 98 Dingle

Ombud: Jur.kand. Gunilla Högberg Björck
GBH Miljörätt
Harvvägen 20
744 31 Heby

2. Sven Hallheden
Halvors väg 30
461 42 Trollhättan

3. Gudrun Hallheden
Finska Gatan 26 E
441 56 Alingsås

Ombud: Sven Hallheden

4. Ulla-Carin Forsell
Holma 33
455 98 Dingle

5. Anna Angervall
Skytteskogsgatan 8
414 76 Göteborg

Dok.Id 1624851

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

6. Fredrik Angervall
Samma adress som 5

7. Michael Bengtsson
Sågdammsvägen 6
438 35 Landvetter

8. Maria Björk
Ringgatan 39
653 49 Karlstad

9. Håkan Dahllöf
Samma adress som 8

10. Kristina Cardevik
Tåsteröd Västra 5
455 98 Dingle

11. Stig-Arne Cardevik
Samma adress som 10

12. Yvonne Ringdahl
Sågdammsvägen 6
438 35 Landvetter

13. Rachel Lekman
Tåsteröd Västra 3
455 98 Dingle

14. Tobias Lekman
Samma adress som 13

15. Riber Henryson
Bottna Moltemyr
455 98 Dingle

Ombud för 2–15: Ann-Charlotte Enocksson

16. Ann-Charlotte Enocksson
Bottna Moltemyr
455 98 Dingle

17. Kenneth Olofsson
Fålbengsröd 3
455 98 Dingle

18. Linda Andersson
Fålbengsröd Skoghem 1
455 98 Dingle

19. Johan Hedenström
Dammgrens väg 14
433 70 Sävedalen

20. Helena Hedenström
Samma adress som 19

21. Cecilia Gärde
Tossene-Backa 7
455 98 Dingle

22. Ralf Heydorn
Fålbengsröd 5
455 98 Dingle

23. Andreas Larsson
Slottskogsgatan 71 A
414 70 Göteborg

24. Amanda Karlsson Löfving
Fålbengsröd 3
455 98 Dingle

25. Emil Olofsson
Tossene-Backa 7
455 98 Dingle

Ombud för 17–25: Jur.kand. Gunilla Högberg Björck

26. Pelle Lundgren
Fålbengsröd Skoghem
455 98 Dingle

27. Raben Heydorn
Samma adress som 26

Motpart

1. Bohusgranit ekonomisk förening, 754600-0105
Box 20
535 21 Kvänum

Ombud: Advokat Hans Nordström och biträdande jurist Charlotte Helsing
Wesslau Söderqvist Väst HB
Kyrkängsvägen 8
503 38 Borås

2. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
403 40 Göteborg

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken till utökad täktverksamhet på fastigheterna Fålbengsröd 1:6 och Rambergskog 1:1 i Sotenäs kommun; nu fråga om avvisning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-04-09 i mål nr M 1460-18

Målet föredras och följande antecknas.

Bohusgranit ekonomisk förening (Bohusgranit) har hos miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län ansökt om utökad täktverksamhet på fastigheterna Fålbengsröd 1:6 och Rambergskog 1:1 i Sotenäs kommun. Sedan miljöprövningsdelegationen avslag ansökan överklagade Bohusgranit beslutet hos mark- och miljödomstolen som gav tillstånd.

Klagandena har yrkat att ansökan om tillstånd i första hand ska avslås eller avvisas och i andra hand visas åter till länsstyrelsen.

Bohusgranit och Länsstyrelsen i Västra Götalands län har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Mark- och miljööverdomstolen har förelagt Bohusgranit att inkomma med kompletterande uppgifter i flera avseenden. Därefter har domstolen gett parterna tillfälle att yttra sig ytterligare över frågan om tillstånd till vattenverksamhet krävs för verksamheten med hänvisning till att sådan verksamhet enligt 11 kap. 12 § miljöbalken är tillståndspliktig om det inte är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.

Klagandena har i frågan om tillstånd till vattenverksamhet krävs anfört bl.a. följande: Ansökan beskriver endast mycket översiktligt påverkan på grundvattnet och bedömningarna är främst baserade på geologiskt och topografiskt kartunderlag. Den

grundvattenmodell som har använts är mycket generell. En provpumpning i ett flertal provpunkter skulle gett ett säkrare underlag. Utredningen ger inte tillräckligt underlag för en bedömning av influensområdets faktiska utbredning eller de långsiktiga effekterna på vattenförhållandena i omgivningen. En grundvattenavsänkning kan förutom enskilda vattentäkter även komma att påverka anläggningar för enskilt avlopp och bergvärme. Tjärnen öster om tälkten är viktig för djurlivet. Den har ett begränsat tillflöde eftersom den ligger högt upp på berget och under de senaste åren har där funnits mycket mindre vatten än normalt. Under sommarhalvåret finns en risk att tjärnen torkar ut vid uttag av vatten.

Bohusgranit har i frågan om tillstånd till vattenverksamhet krävs anfört bl.a. följande: Underlaget visar att den sökta verksamhetens påverkan på grundvattnet är försumbar och att det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas.

Utredningen av influensområde är genomförd på ett enligt praxis vedertaget sätt. Uttag av ytvatten från tjärnen öster om tälkten är inte någon förutsättning för verksamheten.

Länsstyrelsen har vidhållit sin bedömning att det inte är fråga om tillståndspliktig vattenverksamhet.

Mark- och miljööverdomstolen fattar följande

BESLUT (att meddelas 2020-09-10)

Med upphävande av mark- och miljödomstolens dom och miljöprövningsdelegationen inom länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut den 6 mars 2018 i ärende nr 551-37913-2016 avvisar Mark- och miljööverdomstolen ansökan om tillstånd.

Skälen för beslutet

Utgångspunkter för prövningen

Målet gäller en ansökan om tillstånd till utvidgad verksamhet vid Ävjatälkten i Sotenäs kommun, en s.k. blockstenstälkt med brytning av bergarten granit. Bohusgranit har

ansökt om att få bryta ned till ca 10 meter under grundvattennivån samt vidga brytområdet och öka uttaget till 75 000 ton per år, vilket ungefär motsvarar en femdubbling jämfört med gällande tillstånd. Det befintliga tillståndet tillåter inte brytning under grundvattennivån.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) var remissinstans i mark- och miljödomstolen men avstod från att granska remissen ur ett grundvattenperspektiv.

Täktverksamheten är tillståndspliktig som miljöfarlig verksamhet och en ansökan om sådant tillstånd prövas som utgångspunkt av miljöprövningsdelegationen. En ansökan om tillstånd till vattenverksamhet prövas dock av mark- och miljödomstol. Om en miljöfarlig verksamhet innefattar eller har samband med vattenverksamhet kan mark- och miljödomstolen pröva även den miljöfarliga verksamheten som första instans enligt 21 kap. 3 § miljöbalken.

All vattenverksamhet kräver normalt tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken, men om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena krävs det inte, se 11 kap. 12 § miljöbalken. Som vattenverksamhet räknas bl.a. bortledande av vatten från ett vattenområde samt bortledande av grundvatten eller utförande av anläggning för detta, se 11 kap. 3 § 3 och 6 miljöbalken. Med en verksamhets inverkan på vattenförhållandena avses i första hand vattnets djup eller läge (se prop. 1997/98:45, del 2, s. 134). Verksamhetsutövaren har bevisbördan för att en vattenverksamhet inte omfattas av tillståndsplikt.

Den aktuella verksamheten

Eftersom bolaget nu söker tillstånd för brytning under grundvattenytan kommer bortledande av grundvatten att ske och anläggning för denna bortledning att utföras. Frågan är om denna verksamhet kräver tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken, eller om det är uppenbart att varken enskilda eller allmänna intressen skadas genom denna.

Enligt den hydrogeologiska utredning som Bohusgranit tagit fram kan grundvattennivån i tätens närhet komma att sänkas med 0 till 0,3 meter inom ett *influensområde* och med mer än 0,3 meter inom ett mindre *påverkansområde*. Som underlag för utredningen har bl.a. SGU:s berggrundskarta och grundvattenkarta använts.

Bohusgranit har undersökt förekomsten av brunnar i närområdet genom att skicka ut brev till ägare av fastigheter inom en radie av 500 meter från tåkten. Utifrån de uppgifter som kom in inventerades sedan brunnar i mån av tillgänglighet och behov. Totalt 14 brunnar identifierades på detta sätt varav tre ligger inom influensområdet. En av dessa brunnar (Fålbengsröd 1:5) ligger ca 10 meter från påverkansområdet och ca 140 meter från brytområdet, medan de andra två (Fålbengsröd 1:3 och 1:4) ligger ca 50 meter från påverkansområdet och ca 180 meter från brytområdet. Marknivån vid dessa tre brunnar är högre än vid planerad tåktbotten och vid en av dem, Fålbengsröd 1:4, hämtas vatten ca 18 meter över planerad tåktbotten. I den sistnämnda brunnen har Bohusgranit låtit utföra kompletterande undersökningar inklusive ett kapacitetstest. Ägarna till fastigheten Fålbengsröd 1:7, som ligger i utkanten av influensområdet och ca 120 meter från påverkansområdet, har uppgett att de aldrig fick något brev men att det finns en brunn på fastigheten. Denna brunn har inte inventerats.

Ungefär 130 meter från brytområdet, utanför influensområdet och ca 40 meter från påverkansområdet, finns en tjärn ur vilken Bohusgranit tar vatten för kylning och spolning av sågar. Tjärnen, som är ca 700 kvadratmeter stor, saknar utlopp och ligger betydligt högre än planerad tåktbotten. Vatteninnehållet har av Bohusgranit uppskattats till ca 1 400 kubikmeter. Enligt försiktighetsmått meddelade av länsstyrelsen 2012 får Bohusgranit avleda högst 360 kubikmeter vatten från tjärnen per år. I ansökan anges att den volymen kommer att vara oförändrad. I Mark- och miljööverdomstolen har Bohusgranit anfört att uttaget från tjärnen inte är en förutsättning för den sökta verksamheten.

Är vattenverksamheten tillståndspliktig?

För att verksamheten inte ska kräva tillstånd enligt 11 kap. 12 § miljöbalken krävs alltså att det är uppenbart att varken enskilda eller allmänna intressen skadas genom

verksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Detta är ett högt ställt krav och normalt krävs tillstånd till all vattenverksamhet.

De beräkningar av möjlig grundvattenavsänkning som Bohusgranit har presenterat bygger inte på platsspecifika värden utan på antaganden om bl.a. bergets hydrauliska konduktivitet, befintliga grundvattennivåer och förekomsten av potentiellt vattenförande sprickor. Bolagets beräkningar utifrån dessa antaganden lämnar små marginaler till påverkansområdet för flera brunnar och tjärnen. Det kan inte bedömas hur ändringar i dessa antaganden inverkar på beräknat påverkansområde. Områdets topografi är dessutom komplex, vilket ökar osäkerheten i beräkningarna. Dessa omständigheter innebär att utredningens slutsatser inte kan betraktas som säkra. Bohusgranit har visserligen mätt vattennivåerna i inventerade brunnar och gjort vissa kompletterande undersökningar, men detta undanröjer inte osäkerheten som finns i utredningen.

Mark- och miljööverdomstolen gör sammantaget bedömningen att det inte är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Därmed krävs tillstånd till vattenverksamhet. Frågan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och frågan om tillstånd till vattenverksamhet bör prövas i ett sammanhang. Miljöprövningsdelegationen, som inte är behörig att pröva en ansökan om tillstånd till vattenverksamhet, borde därför inte ha prövat ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet (jfr rättsfallet MÖD 2011:51 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 26 mars 2015 i mål nr 11070-13). Bohusgranits ansökan ska därför avvisas. Övriga i målet aktualiserade frågor prövas således inte nu utan får i stället prövas vid behandlingen av en eventuell ny ansökan hos mark- och miljödomstolen.

Beslutet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

Leonard Örner

Protokollet uppvisat/

Skiljaktig mening, se nästa sida.

Skiljaktig mening

Hovrättsrådet Gösta Ihrfelt är skiljaktig och anför följande:

Den hydrologiska utredningen ger klart stöd för att varken allmänna eller enskilda intressen kommer skadas genom vattenverksamheten. Det är därför enligt min mening uppenbart dessa intressen inte kommer att skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Det krävs således inte något särskilt tillstånd till vattenverksamheten, varför Bohusgranits ansökan inte bör avvisas.